

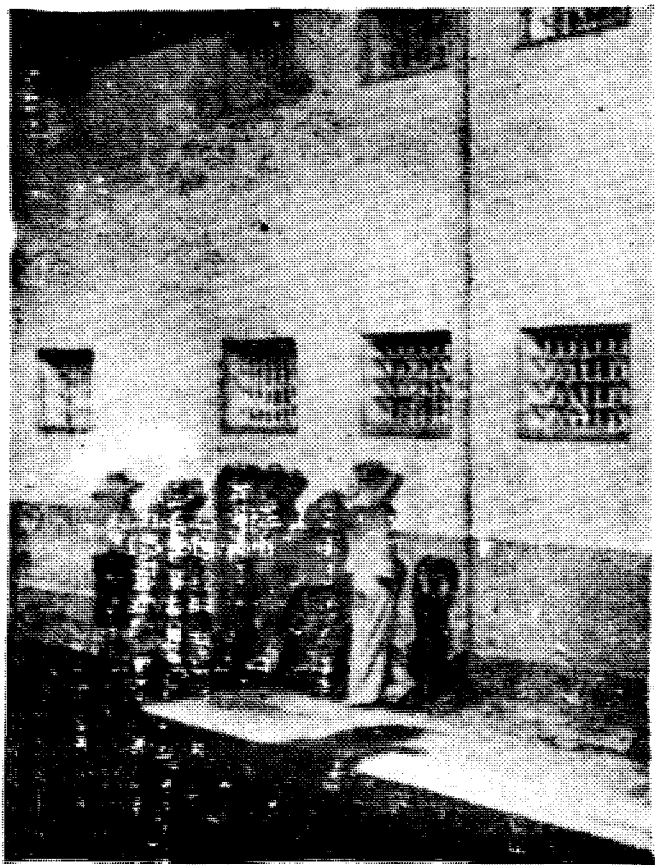

Vedlagt i
St. Olavs i Norge
K. R. A. S. i. k.

Localpris 25 øre

Nr. 23 — 3. årg.

Lørdag 26. novbr. 1949

Fangemishandling på Akershus i maidagene 1945.

Statens Pensjonskasse tapte saken.

Konsekvensen må bli tilbakebetaling av 1,5 millioner kroner til tidligere innskytere.

Ved Oslo byrett er behandlet sak mot Statens Pensjonskasse anlagt av fylkesskogmester Håkon Olav Sønju.

Saksøkeren ble medlem av Statens Pensjonskasse 1. oktober 1935. Han innehadde stillingen som herredsskogmester til 1. september 1942, da han ble ansatt som fylkesskogmester i Akershus.

Sønju var medlem av NS, og ble etter frigjøringen fratatt stillingen som fylkesskogmester. Noen straff eller inndragning i anledning sin stilling som fylkesskogmester har han ikke fått.

Som fylkesskogmester ble Sønju itiden fra 1/9 1942 til 8/5 1945 trukket med 10 pst. av lønnen som innskudd i Statens Pensjonskasse ialt 1440 kroner. I mai 1948 krevde Sønju dette beløp tilbakebetalt av Pensjonskassen. Kassen nektet å utbetale pengene, og opplyste at beløpet ville bli overført til Statskassen.

Sønju reiste deretter sak mot Pensjonskassen med krav om full tilbakebetaling med lovlige renter og saksomkostninger.

Justisdepartementet meddelte

Sønju fri sakførsel med fritakelse av rettsgebyrer. Etter overenskomst mellom partene ble saken besluttet pådømt av tre fagdommere ved Oslo byrett.

I okkupasjonstiden ble et betydelig antall personer ansatt i offentlig stilling — og som sådan betalte de innskudd i Statens Pensjonskasse. En stor del av disse ansettelsene ble etter frigjøringen ikke godkjent, og pensjonskassen kom i vilrede om hvordan den skulle stille seg til

(Forts. side 8)

Jeg taler for de tause.

Hvem har ansvaret?

Av Olga Bjoner

De regnes kanskje ikke for noe problem lenger, de landsvikfangene som nå sitter i Bredtveit kvinnefengsel. De er jo så få. Ikke tyve stykker engang. Men det er dog atten menneskeskjebner — og i de fleste tilfeller også pårørendes skjebne — det dreier seg om. Skal de glemmes fordi de er så få? Nei, det skal de ikke. Det er for disse atten kvinner jeg vil tale.

En av dem er en ung pike som har vært syk i årevis, psykisk og fysisk. Hun var frisk og kjekk da hun kom inn i fengslet, nå er hun et vrak. Flere ganger er hun blitt sendt til sykehus, nå nytter ikke det lenger, det er ingen hjelp i det. Sist jeg så henne liknet hun et skjelett som det er trukket hud over. Hun kan ikke ta næring til seg, det gis i form av ernæringsklyster. Hun er menneskesky, gjemmer seg bort. Gjentagne ganger har hun forsøkt selvmord, men er blitt hindret. Hun eier ikke livslyst, bare en enkelt gang har livsgnisten flammet opp, det er når hun har fått høre at det arbeides med å få henne løslatt. Men så synker hun atter hen i en håpløs venting — intet skjer. For flere uker siden ble hun isolert på en brakke for seg selv med vakt dag og

natt. For meg ser det ut som om man er i ferd med å fullbyrde en dødsdom hun ikke har fått. Det er blitt sagt meg at fengslets myndigheter har gjort hva de evner for å få henne frigitt, men hittil forgjeves. Hvor stopper det opp? Hvem har ansvaret?

For kort tid siden ble en eldre kvinne fra en fjerntliggende landsdel satt inn på Bredtveit. Det var 8 dagers reise. Hun er opplagt sinnssyk og folk som kjenner henne forteller at hun for flere år siden har vært på asyl to ganger. Hvordan kan myndighetene gjøre en slik til — jeg tror det var 2½ års fengsel? Og hvordan kan de forsvare å sende henne den lange veien på denne årstid? Nå sitter hun blant de andre fangene som alle er mer eller mindre nervevrak. Enhver kan vel sette seg inn i for en påkjenning dette er for begge parter. Hvem har ansvaret?

Begge disse befant seg på Bredtveit da jeg for noen dager siden forlot fengslet.

Så er det alle mødrene som sitter der. Det ble satt inn en for noen måneder siden som har seks barn — det minste 1—2 år gammelt. Det er en småkårsfamilie. Mannen må nå være hjemme og

(Forts. side 8)

Ekspedisjonssjef E. Boyesen i Kirkedepartementet «nasifiserte» skolen

Han utviste elever for «vanvyrnad av Det tyske Rikes lærer» og for «propaganda for det norske kongehus» i okkupasjonstiden

Han bistod med utbredelse av boka «Quisling» har sagt Etter frigjøringen har han vært den store profet, forfulgt de nasjonale lærere og er blitt dekorert med St. Olav.

I de år som er gått siden okkupasjonen har ekspedisjonssjef E. Boyesen vært en av de drivende krefter i Kirkedepartementets klappjakt på lærere og prestene.

Det er i denne tid lyktes Kirkedepartementet å ruinere et meget stort antall embets- og tjenestemenn både økonomisk, legemlig og åndelig. Det er straffet uten opphør i årevis. — Møya, kvinner og barn er brakt til fortvilelsens ytterste grense.

E. Boyesen er blitt ett av stat-

ens store lys, et talglys som stadig blafrer i vinden både i inn- og utland.

Kirkedepartementets ofre blant prester og lærere har i atskillig utstrekning i årevis såvidt holdt livet oppe ved hjelp av de små bidrag fra forsorgsvesenet.

De høye embetsmenn som tyranniserer grupper av prester og lærere idag er tildels de samme personer som kommanderte over oss i okkupasjonstiden.

Til anskuelserundervisning skal

(Forts. side 8)

Sannheten om kapitulasjonsoverenskomsten av 10. juni 1945.

En farsottlignende hukommelsessvikt i Oslo Byrett Og en general som ikke kan huske hva han selv har skrevet under

I strid med vesteuropeiske demokratiske prinsipper har våre myndigheter planmessig og hårdnakket holdt tilbake de offentlige dokumenter, som omhandler kapitulasjonsavtalen mellom Tyskland og Norge, som ble inngått i Hotell Britannia i Trondheim 10. juni 1940. Det må ikke tales om dem, heller ikke skrives om dem, fordi de slår bena unna påstanden om, at Norge var i krig med Tyskland etter denne dato og samtidig river grunnen vekk for det politiske rettsoppgjør mot medlemmene av Nasjonal Samling.

Spørsmålet ble påny aktuelt under rettssaken i Trondheim mot Torbjørn Eggen i slutten av november måned. Et av vitnene kunne fortelle enkelte detaljer fra begivenhetene 10. juni 1940, da oberstløytnant Roscher-Nielsen på den norske overkommandos vegne møtte den tyske oberst Buschenhagen, major Lesière og oberleutnant Johnsen fra general Falkenhorsts stab for å forhandle om kapitulasjonen. Der var satt ut dobbeltvakter overalt i hotellet, så ingen uvedkommende fikk adgang, og etter felleslunchen i en av salongene og kapitulasjonsdokumentenes underskrift ble alle papirer fjernet. Men en av de tyske offiserene kom umiddelbart etter sammenkomstens avslutning glederåleende ut i portierlogen og kunne fortelle, at nu var krigen slutt i Norge. Vitnet i rettssaken mot Torbjørn Eggen hadde fra time til time gjennom sine forbindelser fulgt utviklingens gang og karakteriserte begivenheten som

Den franske motstandbevegelses første mann, general de Gaulle, har i en stor tale i Mans på det sterkeste manet til fred og forlik med samarbeidsfolkene under krigen. Det må nå engang bli slutt på utrenskningen av dem, sa han. Mildhetens ære må begynte. Og Frankrike trenger fornyelse. Han vil også ha samarbeide med Tyskland — «det folkerike, disiplinerte og dynamiske Tyskland», som han sa.

De Gaulle er for tiden ikke særlig populær blant de store demokrater, men Frankrike hører på ham, og jo lenger landet kommer ut på skrålplattet, dess mer blir det bruk for en mann, som setter landets velferd over alle de smålige hensyn.

Vi vilde også ha bruk for en de Gaulle, men det er kanskje litt for tidlig. Folket har ennå ikke betalt nok for alle de synder som i demokratiets navn er begått, siden tyskerne forlot landet og den etterfølgende allierte okkupasjon var endt.

den viktigste i vår nyere historie etter Karlstadoverenskomsten.

Men om dette ble der intet sagt i avisenes referater. Det var farlig stoff, og den enstemmige taushet var etter alt å dømme parole.

Vi vet imidlertid litt mer idag enn i 1940 om det som hendte tross all tåkelegging. Roscher-Nielsen hadde fullmakt til å undertegne kapitulasjonsavtalen i henhold til regjeringens beslutning 7. juni, og avtalen ble bindende for regjeringen under enhver omstendighet. Vi vet også, at den norske legasjon i Stockholm sendte avtalen med kurer til London 8. juli 1940 og at den ble mottatt og journalisert av det norske utenriksdepartementet i London 7. august samme år. — Vi vet også, at statsminister Nygaardsvold, — forsvarsminister Ljungberg og utenriksminister Koht har lest den, fordi de har gitt den sin signatur. Den ligger idag i Utenriksdepartementets arkiv med j.nr. 1147/40. Men ikke desto mindre står de tre nevnte herrer i Oslo byrett i november 1947 og benekter å ha sett den. «Nationen» refererer fra rettsmøtet:

Nygaardsvold: Jeg har aldri sett kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940, hverken i London eller etter at jeg kom hjem.

Ljungberg: Jeg har ikke før idag sett avtalen som ble sluttet.

Koht: Jeg kan ikke huske å ha sett kapitulasjonsavtalen hverken i London eller senere.

— — —
Oberstløytnant Roscher-Nielsen, som underskrev avtalen, prosederte i retten meget sterkt på, — ja vi må visst tilføye, at han på dette tidspunkt var avansert til general — at der i avtalen med de norske tropper mentes utelukkende 6. brigade til tross for at der i avtalens 1. punkt står «die gersamten norwegischen Truppen», og det var denne tekst, som skulle legges til grunn.

Man står her overfor en farsottlignende hukommelsessvikt fra våre ansvarlige statsmenns side og en bortforklaringsmanøvre fra Roscher-Nielsens side, som bevirker, at tilliten svikter totalt. En æresgasje og en militær forfremmelse kan dog ikke fordunkle det faktiske forhold.

Det er betegnende, at justisdepartementet i samråd med utenriksdepartementet så sent som i mars 1946 lot utsende en rede-gjørelse gjennom NTB, hvori det heter:

«Fra hvilket tidspunkt Storbritannia, Sovjet-Samveldet og

De Forente Stater må betraktes som Norges forbundsfeller i relasjon til den alminnelige borgerlige straffelov av 22. mai 1902 § 86 er et spørsmål som forutsettes å finne sin avgjørelse ved domstolene».

Og vi vet alle det som hendte i høyesterett, hvor bukken ble satt til å passe havresekken.

Alle de, som har trodd på kapitulasjonsoverenskomstens bokstav og på Haagerreglene, dømmes på løpende bånd på tross av deres soleklare erklæringer om at Norge ikke var i krig etter 10. juni 1940. Korsfest,

det var og er parolen. Hevnen over NS må fullbyrdes, for at de egentlige sviktere i farens stund og etterpå skal kunne gå fri. Det er norsk rett i midten av det 20. århundre. Men hva vil så historien si! Den lar seg ikke avspise med fatale vitneprov i retten.

La oss så til slutt for å fullstendiggjøre bildet opplyse, at det var den ovenfor omtalte general Roscher-Nielsen, som i sin 17. mai-tale i Bergen 1946 uttalte om NS-folkene, at de utgjorde «bermen i folket».

Troens makt.

Av Ivar Frihaug-Osa.

Herr redaktør!

Jeg ber om å få gjenta følgende passus i Deres leder i nr. 21, jeg ber om å få den understreket, og jeg ber om at «angjeldende» må gi seg stunder til å tenke grundigt over den:

— «Skal imidlertid vårt forbund få innflytelse, må det få almen tilslutning. Det er mange av de dømte og deres pårørende, som helst ønsker å skjule seg for offentlighetens blikk, og som lever bare for å livberge seg og sine. Vi kan nok forstå dem, pint og skamskjeldt som de er, men fortsetter de slik, blir de og deres slekt en pariakaste, som samfunnet ikke er tjent med».

Akkurat. Dette er situasjonen trent sammen i et nøtteskall. Det er resultatet av den psykiske påkjennning som er en følge av den stadige gjentakelse, og som har den egenskap, at en ofte nok gjentatt løgn kan gå over til innbilt sannhet. Det er dette forhold Johan Bojer så glimrende skildrer i sin beste roman, «Troens Makt», og det er noenlunde det samme Herman Harris Aall er inne på i sin bok «Nasjonalt livssyn og Verdenspolitikk», der det bl. a. heter: «— Overfor fremmede viljer er menneskets sjelelige innstilling den, at det kues av frykt for den antagelig overmektige herre, og derfor blir usikker, ikke våger å ville noe ut fra sin egen vurdering for ikke å støte an mot den fremmede vilje, føler seg lammet, og drives over i passivitet».

Så lenge har vi nu vært gjentatt for den infame beskyldningen for «landssvik», at mange av oss Gud hjelpe meg tror «der må være noe i det» allikevel! Enda vi så inderlig vel vet, at vår innmelding i NS ene og

alene tok sikte på det stikk motsatte av å svike vårt land.

For oss var, er og blir de virkelige landssvikere først og fremst personifisert i de menn, som først ødela forsvarret, drev så den rene karrikatur av en nøytralitetspolitikk, for så til slutt å rømme fra alt sammen for å berge sitt eget liv og lot folk og land i stikken. Etter å ha fått plassert seg i sitt bombesikre rum i London startet de en propaganda som ble opphavet til all djevleskapen og ødeleggelsen som fant sted her i landet, senket de sparsomme matforsyninger, og vanskeliggjorde tilværelsen her i så stor utstrekning som de bare var istand til.

Det er klart at en slik «nasjonal bedrift» måtte stemples med æreslønn og gullmedaljer.

Den «frie» presse har vært totalt stengt for oss. Å få komme med noen forklaringer, for ikke å snakke om imøtegåelser, var vi avskåret fra. Vi var dømt på forhånd, lenge før vi kom for retten i «rettsstaten» Norge. —

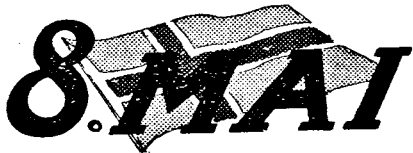
Så kommer lysningen i mørket: «8. MAI». Det naturlige hadde vært, at der i løpet av 14 dager hadde blitt en «kø» på minst 50,000 som sto ferdige til å abonnere på bladet.

Og aksjeinnbydelsen og støtten til bladet kunne og burde vært overtegnet med 100 pst. på 1 måned. Var det ikke vi som snakket om «revisjon»?

Istedet lar vi ganske rolig vår utmerkede redaktør «slite i armød» nu på 3. året og betale av sin private kasse så lenge han har noe!

Vi burde skamme oss!

Ivar Frihaug-Osa.

Redaktør og utgiver
NILS VIKDAL

Forretningsfører Per Kvendbø
Kristiansund N. Box 41
Telefon 1330

Bladet utkommer 2 ganger i mnd.

Abonnementspris
kr. 3,00 pr. kvartal.

Moseids avsløringer.

Kan det virkelig være sant? Dette spørsmål fikk vi av mange etter offentliggjørelsen av stortingsmann Gabriel Moseids avslørende innlegg i odelstingsdebatten 20. juli om regjeringen Nygaardsvolds virksomhet 7/6 1940—25/7 1945, det vi kaller Londontiden. Herr Moseid avslørte i dette innlegg «Kretsens» intrigespill og forfatningsbrudd under okkupasjonen og dens krampaktige forsøk på å tilrane seg makten i de hektiske maddagene 1945.

På dette spørsmål kan vi bare svare med å henvise til de trykte odelstingsforhandlinger, som omsider ble trykt i høst. Man skulle ha trodd, at dette oppsiktsvekkende materiale hadde blitt gjenstand for en utførlig omtale og allsidige kommentarer i den norske dagspresse, men det skjedde ikke — selvsagt kan vi gjerne tilføye —, for «Kretsens» makt er øyensynlig ennå ikke brutt, og det er et moment, som almenheten bør legge seg på sinne. Den frie presse er ikke fri i den forstand, at den uansett per son og sak gir plass for den åpne tale. Unnkyldninger kan naturligvis føres i marken, både dette med papirrasjoneringen og de «særlige» hensyn, men vi ser ikke annet enn at der er plass nok, når det gjelder sensasjoner som den tragiske Brekke-saken og de komiske landskamper på gressbanene. Vi hører også, at den gamle Moseid fra Stortingets presidentskap i de for landet skjebnesvangre tider kalles en kverulant, som ingen tar høytidelig, men det forhindrer ikke, at hans avsløringer fikk en ubehersket motbør fra regjeringsklikken og dem som representerer restene av «Kretsen». At han også fikk tilslutning, vet vel de ferreste. Vi skal derfor omenn post festum gjengi et par innlegg, som gir Moseids avsløringer om mulig ennå større tyngde. —

Advokat Sundt (v), Bergen uttalte således under den selv samme odelstingsdebatten:

«Herr Moseid hadde en dokumentasjon, som forsåvidt var klargjørende på endel punkter og som jeg vil komme inn på. Det er jo så at det ikke er alle som vil legge vekt på en dokumentasjon i disse spørsmål som herr Moseid foretar, fordi man mener at herr Moseid er så hardt

Forferdelige enkeltheter fra kommunistenes herjinger i Spania før borgerkrigen

Nå søker danske kommunister å reise minnesmerke over de dansker som deltok i masseforbrytelsene

Tanken om slikt minnesmerke har vakt forargelse i pressen

I Danmark har det vært på tale å reise et minnesmerke for de såkalte Spania-frivillige. Det har medført en livlig meningsutveksling i motstandsbevegelsens friløstede blad «Informaion», og under denne er der fremkommet opplysninger, som sikkert har interesse også

«med gjæld beladen» i sin stilling i presidentskapet, at han kanskje ikke er helt objektiv på disse områder. Men hvor det gjelder den dokumentasjon som her er foretatt idag, er det jo ikke lagt til noe overflødig ord og ikke trukket fra noe, så denne dokumentasjon av de faktiske forhold mener jeg kan være grunnlag også for de punkter jeg akter å berøre. Jeg vil kanskje ikke i alle deler trekke de krasse konsekvenser som herr Moseid, men jeg vil forbeholde meg å bruke mine egne ord!

Mot slutten av debatten tok Hambro (h) ordet og uttalte bl. a.: «Jeg er herr Moseid takknemlig for det store arbeide han har nedlagt på å gi en dokumentasjon som er av meget betydelig historisk verdi og tillike av konstitusjonell verdi, fordi det ikke ville være tilstedelig, hvis de konstitusjonelle myndigheter idag og i de kommende år skulle overse den overordentlig lettsindige omgang med konstitusjonen som både endel av «Kretsens» menn og den alt for hyppig omtalte statsråd Hartmann har gjort seg skyldig i».

Men så vil mange spørre: Er dette alt? Vil ikke den hellige indignasjon snart gi seg andre og mere direkte utslag? A nei, det må man ikke tro. Odelstinget sørget for en stille begravelse, og i stortingskretser — i stortingets fagforening, hvor nesten alle er dus — er solidaritetsfølelsen så fremherskende, at det ikke lenger er håp om noe snarlig rensende oppgjør med rebelene. Vi får derfor vente.

Imens sitter man igjen med en beklemmende følelse av at der er «something rotten» i den norske etterkrigspolitikk, og det gjelder alt som har med oppgjøret etter okkupasjonsårene å bestille. Derfor er det nødvendig at vi fortsetter vår gjerning, ikke i hevsn og hat — for det fører ikke frem — men i en samvittighetsfull sannhetsgranskning, som klarner begrepene og legger ansvaret der hvor det bør og skal ligge. Først gjennom dette og ved uten opphør å overbevise almenheten om de synder som er begått og den urettferdighet som

for våre løser. Vi skal derfor ta et lite utplukk. En innsender skriver:

«Efter et Rigsdagsvalg den 16. Feb. 1936, som foregik efter de gode Principper, der nu praktiseres af «Folke-demokratiene», bl. a. blev Valget forfalsket i 89 Valgkredse, fik «Folkefronten» Flertal af Mandater, men 425.000 stemmer færre end Højrepartiene og det store katolske Folkeparti. Derefter begyndte straks de rødes Myrderier under Anførsel af ca. 70 sovjetrussiske Agenter, som de sidste 2 Aar havde arbejdet i Spanien. I et Cortesmøde i Juni 1936 advarede det katolske Partis Fører, Gil Robles, Regjeringen med dens Passivitet overfor de frygtelige Myrderier og Plynderinger. Han opgjorde de Forbrydelser, der var begaaet siden Valget til: 269 politiske Mord, 1287 saarede, 353 Attentater, 170 helt ødelagte Kirker, 251 Brandstiftelser, 10 Bladbygninger nedbrændte o.s.v.

I «Christiansands Tidende» fortalte en norsk Dame, der i mange Aar havde opholdt sig i Barcelona, en lang Beretning om de frygtelige Tilstande før Borgerkrigen. Jeg anfører et lille Afsnitt: .... Ved Santa Cruz Hospital saa jeg Kommuniste kappe Hovedet af 3 unge Piger .... jeg saa Kvinder blive skændet og brændt. Da jeg rejste fra Barcelona var der ikke en Kirke, som ikke var ødelagt. Jeg saa Kirker, hvor Væggene var dækkede med Kvindekroppe .... Processioner ned ad Gaderne med Præsternes Hoveder paa Bajonetspidserne ....

Saa satte Franco seg i Spidsen for det spanske Folk til Modværge og — frivillige fra Danmark ilede til jo bedre.»

Spanien for at hjælpe de røde Mordbrønderne.

Jo, de fortjener en Sten.»

En annen innsender kommer med følgende skarpe argumenter:

«Mit Indtryk er, at de danske Spaniensfrivillige hovedsagelig kom fra kommunistiske Kredse, der saa mere på Kiminternes Tarv end paa Frihedens i almindelig, ikke-folke-demokratisk Forstand. Dette Indtryk støtter sig dels paa Skrivelser i «Land og Folk», dels paa adskillige kommunistiske Propagandamøder, hvor Spaniens-frivillige saa sandelig ikke laad det mangle paa Tydelighed, hvad deres østlige Sympatier angaar.

De Spaniensfrivillige bekjempede Fascismen, javel, al Ære og Respekt for det, men den «Frihed» de kjempede for, var med al ønskelig Tydelighed den kendte, folke-demokratiske. Havde det nemlig været Friheden i almindelig, ikke-østeuropeisk Betydning, Kampen stod for, vilde man have ventet en ligesaa positiv Indsats paa finsk Side i Vinterkrigen eller i det allermindeste en Anvendelse af den i Kramt opsparede, moralske goodwill til Fordel for det betrængte Baltikum, da den Tid kom. Ud fra disse Betragtninger synes det mig klart, at de Interesser, de Spaniensfrivillige og Kommunisterne havde fælles med Resten af den danske Modstandsbevægelse, begyndte med Danmarks Besættelse og sluttede med dens Ophør, og at vi efter alle Solemærker at det ender i en eventuel kommende Krig vil stå som direkte Modstandere; jo far dette gaar riktig op for alle implicerede.

Vi takker alle våre bidragsydere

Da vi i høst sendte ut appellen til våre meningsfeller om en direkte pengestøtte på 6000 kroner hadde vi vår store betenkning. Først og fremst den, at vår henstilling kunne misforståes, og

er øvet mot dem som ble oppgjørets ofre, kan der bli ren luft i det offentlige liv. Glem ikke de hundrer tusener, som ennå idag lider under dette, og husk stadig på, at nær 1000 dømte ennå i mange år skal «sones» dommer, som er resultat av politisk hevsn, av et oppgjør som hviler på sviktende grunn. Her er kanskje noen som helst vil glemme. Men glem aldri uretten. De som glemmer uretten er forrædere mot slekt og samfunn og får aldri oppreisning i sin sjel. Vi vil fortsette vår kamp inntil oppreisningen er fullbyrdet og alle kan puste fritt igjen i landet, vårt felles fedreland.

muligens vanskeliggjøre vårt arbeid. Men heldigvis viste det seg at alle forstod — og ga sine bidrag etter evne og anledning.

I dag kan vi glede alle med, at vi har fått mere enn det vi bad om, idet vi til dags dato har fått 6100 kroner.

For dette gode resultat takker vi alle som i praksis har vist sin interesse for vårt arbeide.

Alle bidragsyttere får nå tilsendt en personlig takkeskrivelse fra «8. Mai».

Vær oppmerksom på!

Skriv tydelig navn og adresse ved innsendelse av abonnemnt. Samtidig må det gis opplysning om det er nyttegning, fornyelse eller gaveabonnemnt.

«8. MAI»

Box 41 — Kristiansund N.

Ei tung klage mot Politimeisteren og Distrikts- lækjaren i Odda

Lærår og kyrkjesongar Fjellanger leid umenneskeleg av terror og sjukdom

I skriv til myndighetene gjorde han desse ansvarlege for livet sitt

Skrivet som vi offentliggjør nedenfor ble skrevet 9 januar 1946. Tre dager senere falt Fjellanger om av slag i «fengsel» og døde en tid senere

I senga 9/1 46.

Til politimeisteren og distriktslækjaren i Odda.

Dette for å melde frå om min helsestilstand ft. Vedk. den primære årsaka til sjukdommen min, så har De for fått vitnemål frå Drammens sjukehus og frå Psykiatrisk Klinik, Oslo. Den sekundære årsak er fengselsoppholdet her (Odda) med poli-

tisk forfylgning og slikt som høyrer nyordninga til —.

No veit ikkje eg kva politi og lækjar reknar med — om De trur eg vert verre eller betre av dette tilværet her? Eg kan i kvart fall opplyse at tilstanden er verre, og dette kan syster Brita og fangane her stadfeste.

Elles vil eg segja at den som trur eg kan verta betre av den «hjelp» eg har fått av Dykk, må vera — overtruisk.

Eg visste at eg hadde «for høgt blodtrykk» før eg kom hit, men det var ikkje verre enn at eg var fullt arbeidsfør, og klatra i fjellet som ein

«røysekatt». Men eg fekk snart merke verknaaden av opphaldet her, særleg i tilfluktromet. Der gjekk det fort nedover.

Det er to menneskje eg kan takka for at eg lever idag, det er lærar Øye og syster Brita. Øye skaffa meg litt arbeid oppe i Freimslida der eg fekk frisk luft og sol i det prektige sumarveret me hadde. Men det var voldsomt anstrengande for meg å koma opp der i det første. Likevel kom eg meg meir til krefter, så eg hadde ljose voner m. a. i helsa. Men eg overvurderte meg sjølv og held for lenge på utover hausten. (Eg glemmer ikkje so snart at ein av «svenskane» sparka meg i enden då eg ikkje greidde fylgja med). Eg kom til senga. Her i lægret var det syster Brita som tok avtære, og det var på høg tid, for det held på og gjorde ende på meg berre med ramsalt sikk. — Salt er som De vel veit den reine gift for slike som har for høgt blodtrykk.

Kva har så De doktor Håvik gjort for meg? Ingen ting, det eg veit. De har målt blodtrykket to gonger og fekk konstaterert at det var «svært høgt». Etter dette måtte eg kunna venta at det vart gjort noko. Men nei! Eg har aldri høyrte at ein har kunna kurera sjuke folk med å skræma dei. Det skræmde ikkje meg, for eg var van med tanken på dette. Men det har ingen lækjar rett til å gå ut frå. Det som forundra meg var at eg ikkje fekk annor doktering enn ei tuba med pillarar! Desse har diverre (eller sjølvagt) ikkje hjulpet meg noko. Kanskje det er trus som vanlar —? Men når er det at andre ikkje hev gjeve meg slike pillarar, t. d. prof. Langfelt og sist dr. Augensen. Nei, feilen er vel den at De held «svært høgt blodtrykk» for å vera ufårleg når det gjeld NS-folk, og at De har fått

simulering på hjernen.

Eg veit sjølv kva som trengst for å regulera blodtrykket nedover, men når sjølv distriktslækjaren stiller seg i vegen, så kan ikkje eg skaffa meg den hjelp som trengst. (Her får ellers doktoren og politimeisteren dela heile ansvaret etter som dei har hjarta og råd til —). Og at ansvaret vil melde seg for dykk, og før De veit ordet av det, kan De vera hellig forsikra om! Eg har havt bruk for mange doktorar i mi tid, men maken til den lækjarhjelp eg har fått her har eg ikkje opplevt før. At dr. Håvik skal vera spesialist når det gjeld «de ædle organer», det ventar eg ikkje. Men eg ventar av han, som av ein kvar annan lækjar, at han let meg søkja ein verkeleg spesialist. Det er Dykkar simple plikt, men De har ikkje gjort det. Dykkar framgangsmåte er nok i samsvar med Dykkar politiske innstilling, men kva har eg med den å gjera i dette tilfellet?

Eg har før peika på «symptomene», men utan nytte, og skal likevel no nemna at eg har mist mathugen og er på god veg til å missa søvnen. Eg toler lite lyd, og då veit eg kva dagen er liden. Eg kan kvar augneblink detta heilt nedpå. Desse stendige tilbakefall, som vert verre og verre for kvar gong, verkar heilt deprimerande.

Vedkomande politiet så gjeld mykje det same som ovanfor nemnt. Det har halde nervekrigen gåande etter «gode oppskrifter». De er reine akrobatar til å junglra med paragrafer og forordningar: «Lygn gjeng for sanning og svart gjeng for kvitt». Her kjem den eine jobsposten føre og den andre etter med «utsettning av fengsling og skuldning frå «fantasiens verden», som om det skulle høyre med til nyordninga. — Dei slepp oss fri og set oss innatt, kjøyrer rundt etter

Forts. side 5

K A I N.

Kain var den første motset. Han forts synden inn i livet, han ble det første virkelige menneske. I årtusener har menneskene handlet som Kain, tenkt som Kain, skapt vår slekt om til Kains slekt. Sandelig har Kains ånd vært en mektig spore for vår slett og for vår kunst.

Det siste litterære eksempel er den unge svenske forfatteren Bengt Anderbergs roman som rett og slett heit Kain. Selve boken får en ikke til å forstå hvorfor ikke Anderberg fremdeles er Sveriges oftest refuserte forfatter. Som litteratur betraktet er produktet mer enn slett, en betegnelse som motbydelig virker svak når en har lest boken. Skulle den anmeldes måtte det være — for å citere Helge Krog — til politiet. — For sjelden vil en kunne finne mer råffenskap, mer væmmelhet, så konserverert servert som i denne boken. Forfatteren danser slett og håndfjært over alle livets gjedselhauger og rett inn i den motbydeligste økneslett. Hans påståtte hjertevarme ligger oppdaget konservert i skitt.

Det hadde vært liten grunn til å omtale boken hvis det ikke hadde vært for at den i og for seg ikke er annet enn et uttrykk for selve den åndelige kvaliteten i vår tid. Vår tids fornemste forlystelse å få redder, perversiteter og lidelser rikelig servert har i Anderbergs bok funnet en adekvat utløsning. De som leser «Kain» må ikke glemme dette.

For en her går videre kan det være fristende å gi boken en bredside, denne gang fra et mer litterært synspunkt. Det er intet i Kain som er nytt, uten graden av svineri som er overveldende. Anderbergs form er ikke på noen måte en sensasjon. Leser en boken med oppmerksomhet vil en kjenne igjen impulser fra Jean Paul Sartre, Hemingway og hele rekken av moderne forfatteraugurer. — Selv ikke Johannes V. Jensen har unngått å bli profanert. Etter å ha servert leseren et fragment av en Jensen-farvet myte slutter forfatteren meget pent slik: «Jeg vil ikke nekte for at denne solstrålefortellingen gjorde meg skietrengt». Vakkert, ikke sant? skrevet med en varme som vil glede? Eksemplet kan forføres med det samme lite oppbyggelige resultat.

Er så det moderne menneskes åndelige situasjon slik som Anderberg

skildrer den? Må vår fantasi hisses opp over alle grenser for at vi skal kunne kjenne medlidenhet med menneskene? De eneste en vil føle medlidenhet med er dem som i denne boken vil finne noe av verdi.

Hvis Andeberg har rett, er «Kain» et adekvat uttrykk for det moderne menneskes sinn, da kan en med full rett forkynne at alt det store, alt det gode, som vår kultur har skapt ikke lenger har noen betydning for menneskene. Da er vår kultur blitt begravet under et ras av voldsomme og primitive drifter og lyster — etter først å ha blitt skjendet nettopp av folk som Andeberg.

En forfatter har et stort moralsk ansvar for sine verk, han har ikke rett til, hvor sterkt han enn måtte føle trang til det, å øde verdier og livsgrunnlag for andre mennesker for å erstatte dem med noe som ligger lavere enn det som var. En slik mann er nihilist. Han er lystmorderen, sadisten, som frekt og hemningsløst boltrer seg overalt på livets speilflate. Han kaster ikke lys tilbake, bare et forvridd grin fullt av begjær og rovlyst.

Dostojevskij, den store russiske forfatteren, har helt avslørt nihilismens vesen i boken «De Besatte». Denne boken er også blitt oversatt til norsk, men i et lite opplag. Den gjemmes bort i bibliotekets hyller på tross av at den, i absolutt motsetning til Anderbergs bok, gjemmer noe verdifullt, noe som er verdig å forstå og ta vare på. Sandelig, bibliotekstøvet tar vakkert vare på våre åndsverdier. — Hele vår slekt er blitt et velordnet arkiv hvor det verdifulle i all hast og frykt er blitt stukket bort, det tragiske er bare at det tilsynelatende ikke kan finnes tilbake før det moderne menneskes sinn helt er råtnet bort. I mellomtiden kan så en «Kain» grine mot oss, hevet til «pernassets høyde på et kjempeopplag. I all sin vederstyggelighet en komedie like sterk som noen Mollere kunne ha skrevet, like besk som Voltaires vel anbrakte missantropi i «Candide». — Men komedien er aldri annet enn tragediens halv søster — det er faciten både av selve boken «Kain» og vår egen åndelige fattigdomstilbedelse av det fordømte element.

Iver T.

— hvis ikke du er med.

Av Stein Sture.

Vi speider mot en lysning etter lange, mørke år
Vi står i stille lytten etter nye lyse toner.
Det må da engang komme en viljesvanger vår
som gir en lysning på de dulgte smertesvoner.
De må jo komme, m å jo, hvis verden skal få fred,
men de vil aldri komme, hvis ikke Du er med.

Du har vel kanskje hørt, at noen har tatt fatt
at noen midt i hatet har hatt mot til sannhetssøken,
men kanskje vet Du ikke, at mangen søvnløs natt
er blitt den pris som måtte gå i leirbålørken.
Det var å gå mot veggen på tung og stenet vei.
Og si meg, var Du en av dem, som svek og svarte nei?

Og hvis Du er blant dem som er motløs og gir tapt,
som ikke lenger holder ut å gå og bare vente,
da vil jeg nå få si Deg, at den er ikke skapt,
som ikke med litt pågang en seir til hus kan hente.
Det er jo bare ett som det kommer an på nå
og det er kunsten, den å få folk til å forstå.

Forstå, forstå at alt det som skjedde var en jakt
på dem som tok et tak i de verste nødens tider.
Det er jo bare dette vi vil avall vår makt
så vil nok sikkert resten melde seg omsider.
Men skal vi vinne dette, så må Du selv bli med
og bryte hver en fordom, hver hatets tanke med.

TIL VÅRE MENINGSFELLER OG ABONNENTER

Med hver post mottar vi mange brever fra våre abonnenter og meningsfeller. Alle gir tilkjenne sin store tilfredshet med bladet. For oss som strever med å få det til, er det selvsagt godt å se at vårt arbeide blir mottatt med begeistring.

Men begeistring er ikke nok. Det må gjøres mere av alle som forstår den store betydning «8. Mai» har i en tid som den vi nå lever i.

Det skulle ikke være nødvendig etter 3 års virksomhet — men dessverre — vi er nødt til å gjøre alle våre abonnenter og meningsfeller oppmerksom på, at «8. Mai»s opplagstall står i et meget dårlig forhold til de daglige takkeskrivelser.

Tre års utrettelig arbeide for sannhet og rett skulle ha ført til at «8. Mai» hadde en større utbredelse enn det har.

Intet annet blad har i kampen for sannhet og rett tatt større risiko enn «8. Mai». Uten hensyn til personlig offer og velferd har vi gått inn for å bekjempe uretten.

Med små midler har vi ført vår kamp. Med åpent visir har vi lagt de faktiske forhold fram i den hensikt atter å få det norske folk fram til selvbesinning og ansvarskjensle.

I dag vet vi at de som har øvet urett mot egne landsmenn går i stadig angst for hvert nr. som kommer av «8. Mai».

Vi er blitt en maktfaktor som de styrende rekner med.

Men vår makt og innflytelse må bli enda større.

Jo større utbredelse «8. Mai» får — jo større slagkraft.

Og i dette arbeide kan alle være med. Det er praktisk arbeide som kreves fra hver enkelt.

«8. Mai» har i dag et brutto opplag på 8500. — Til nyttår må opplaget være 12,000.

Vi henstiller derfor til alle våre abonnenter og meningsfeller hurtigst mulig å tegne minst 1 — en — abonnent hver.

Dette skulle være overkommelig for alle.

«8. Mai» — Styret.

Ei tung klage -

Forts. fra side 4.

meir skift (så dei sjølve kan sjå reinarare ut formontleg). Saman med dårlege meldingar frå huslyden min, så vil eg segja det er bra hestekur de driv med. Det er «nervetrening» som har vaska seg! Kona mi har gjort seg så liten at ho har tigga Dykk om hjelp, gong etter gong. Men seigpining er den hjelp ho får, og det kan ho få av andre «gode makter» og. Det usle livet hennar har sjølv sagt ikkje noko verd for dykk. — Er det ikkje på tide at de tenkjer over kva dykker eige liv er verd? —

Eller er himmelen skyfri utenfor piggråden? De vil vel segja at de berre har gjort dykker plikt. Då vil eg segja at denne plikti må vera svært ulik for dei ymse politimenn, for sume syner då at dei er menneskje, andre at dei er åndelege torturistar. «Æra dei som ærast bør, men skam for dei som skam skal hava!» Å skremme folk med fæl straff, påstå at dei er medskuldige i mord o.s.b. trass i dei aller beste vitnemål, det er tortur. Er de kanskje redd for at eg ville fly over alle fjell då «det er grunn til å frykte at siktede vil undra seg forfølgning og straff?» Den flauere refrenge er teken oppatt så ofte at eg hugsar den utanboks no.

Nei eg trur eg veit grunnen. Der er papirer der ute, (dersom ikkje Ivar Marås og lensmann Birgit Utne har øydelagt dei) som ville vore meg til ypperlegt forsvar i retten. Dette må min gode Marås hava sett som har rota så grundig der. Han sa då ogso at han hadde brent noko, kva det var. Kva var det må tru min «gode granne» hadde inteesse av å brenna? Mon han ikkje omsider vil røyna at han har gått langt lenger enn han hadde rett eller «mandat» til? Han passa så vel på at det ikkje kom noko med i rapporten som kunne gagna meg, eller skada motparten. Dette kjem tydeleg fram av rapporten. At eg ikkje var plikta til å

skriva under ein så misvisande rapport visste eg ikkje den gongen. Til ulukke for han vart eg så dårleg siste gongen at han vart ikkje ferdig, og så fekk eg forklåra resten skriftleg. — Dermed fekk eg høve til å ta med noko som var i mitt favor. Men eg kunne hava skaffa mykje meir om eg hadde havt høve til å få tak i materiell. Dette ville til ein viss grad «forspilt bevisene». Men dette måtte ikkje skje, for når Marås har grave så mykje kort fram, så ville det jo vore illa om eg skulle kunna vaska det burt etter kvart.

Vyrdsamt

Jørgen Fjellanger,
sign.

Ukens kronikk:

B Ø D L È R.

Av hr.advokat Gustav Heber.

Kjært barn har mange navne, og slik er det også med bødler. De bødler, som hadde å eksekvere de straffe, soldater ble idømt ved militære retter, kaltes således professor, utleder av det latinske præpositus. Senere gikk navnet også over på personer, som hadde å fullbyrde legemsstraffe, idømt også ved sivile domstoler. — I middelalderen oppstod navnet skarpretter, men dette navn benyttedes opprinnelig kun om personer, som hadde å fullbyrde dødsdommer ved halshugging. Etterhånden synes han sammen med andre bødler å være blitt kalt mestermann. Under ham synes å ha sortert andre bødler, hvem det pålås å besørge dømte personer hengt eller partert eller lagt på steile og hjul. Disse siste, som også betegnedes som rakkere net folkets dybeste forakt, de var utstøtt av samfunnet og utelukket fra ethvert samkvem med folk, som drev et ærligt håndverk. Til å begynne med var selve skarpretteren mindre foraktet av den grunn, at han under sitt arbeid ikke personlig behøvde å berøre de dømtes legeme, men kunne overlate dette til sine underordnede. Men etterhånden ble også han utsatt for samme infami. Der ble således nektet ham borgerrett, han måtte bære en særskilt lett kjennelig, som regel karminrød drakt samt innta en bestemt plass i kirke, kro og ved offentlige fester. Etterhånden ble såvel han som de øvrige bødler og rakkere behandlet av samfunnet med samme forakt.

For å få folk til å påta seg et slikt nedverdige arbeid, ble det nødvendig å honorere dette temmelig rikelig. Vi har en med Danmark felles tariff av 8/3 1698 sålydende:

For å avhugge et hoved med sverd eller for å henge eller brænde en person for hver 10 Rdr. a 3,20 guldroner. For å partere en person og legge ham på steile og hjul 12 Rdr. For å knipe en person med gloende tænger 2 Rdr. for hvert knip. For å hugge av en hånd 4 Rdr. For å

pliske en person ut av byen 7 Rdr. — Resten av tariffen er i samme stll. Det kunne være ganske interessant å få vite, hvem som nu til dags mot tilsvarende høy betaling ville være villig til å påta seg et slikt arbeid eller til å fullbyrde lovlige og ulovlige dødsdommer, og dessuten å få vite hvordan folket ville reagere mot slike personer. Jeg tror selv ikke folk av «Gulosten» kaliber ville påta seg noe slikt. Vi måtte derfor i tilfelle få en lov som bestemte, at den som nedla påstand på og idømte dødsstraff selv skulle være pliktig til å eksekvere dommen. Men da tror jeg, vi ikke i fremtiden noensinne ville oppleve, at slike påstander ble nedlagt eller slike dommer avsagt.

Men personer, som måtte være blottet for alle moralske hemninger, og som aldri spør seg selv, om det er riktig det, de gjør, eller om de har rett til å gjøre det, men som bare spør, om de kan gjennomføre det, vil heller ikke her la seg stanse av moralske og juridiske hemninger. — Etter Grunnlovens § 109 er alle nordmenn pliktig til å delta i landets forsvar, men ingen nordmann er pliktig til å være påtalemyndighetens og domstolens bødler, og jeg har ennå igjen å oppleve, at noen blir dømt etter den militære straffekov, om han nekter å fungere som bødler. — Enevoldskongerne fant ikke på noe sådant, men fant det selvfølgelig, at ingen mot sin vilje kunne pålegges rakkearbeide, og de fant det også selvfølgelig, at de måtte betale rundeligg for overhodet å få slikt arbeid utført. Men enevoldsmakten er for lengst distansert av vårt nuværende hemningsløse tyranni. Tacitus sier: «Thi en mæktigere motstander enn Arsakidernes despoti er germanernes frihet». Nordmenneskenes frihetsfølelse står ikke tilbake for germanernes den gang, og det kan hende seg, at andre despotier likeoverfor den kan hente samme erfaringer som Tacitus.

Oslo 26. oktober 1949.

Gustav Heber.

Peter — Peter.

Ubetydelighetens største fare er at den ikke kjenner sin egen begrensning, den er smittsom og eser utover alle mål og enemerker. Den kompakte og unngåelige Peter Bendow viste dette meget klart ved et inserat i Dagbladet 2 ds. En epistel av den kvalitet som den Bendow der lot offentliggjøre er det dessverre ikke mulig å forbigå i noen som helst form for taushet. Når tåpeligheten til den grad eser ut over alle grenser, og slik lar seg manifestere i trykt skrift da må en i moralens navn ha lov til å holde synderen frem i dagen for mengdens beundrende blikke.

De fleste mennesker har en flau smak i munnen når Peter Bendows navn nevnes. Det kommer i og for seg ikke av et han på noen måte er mindre sympatisk enn Berggrav og Arntzen, men utelukkende derfor, at man en eller annen gang har lest enkelte av hans bøker. Det er forstått man forsåvidt ikke uten grunn at Bendow så sterkt går inn for at Ham-

sun ingen pardon skal få. Hvis det norske folk en dag skulle få det skrullete innfall at det fra den og den dag bare leste skikkelig litteratur, da ville jo Peter Bendows historiske lidenskap være henvist til et lite appetittlig sted.

En må absolutt forstå at Bendows næringsvett heit hindrer at Hamsun får tilgivelse. Det som hindrer at Gustav Smedal heller ikke får nytte godt av Bendows grid er vel imidlertid heller et sjeldent tilfelle av dårlig samvittighet. Det er få mennesker her i dette land som har gjort så meget som Smedal for å hevde vårt lands rett. Ved sitt virke for å hevde Norges suverenitet i polarområdene har Smedal ytet en innsats langt større enn både Bendows og Skavlands. Denne mann finner da Bendow det opportunt å angripe ved å påstå at han har — varig svekkete sjelsevner! Det er så uhorst komisk at en mann som Bendow tør våge å måle sin gehalt mot Smedals.

Fra vår utenlandspost --

Nå er de tyske ekspertene gode å ha.

Omlag 150 tyske eksperter er kommet til Tennessee. De skal lede oppførelsen av et stort anlegg for flyforskning. Anlegget er beregnet til å koste 100,000 dollars.

Tyskerne er også betrodd viktige poster i det praktiske arbeide. Det er Albert Gore, medlem av representantenes hus som er kommet med disse opplysninger. Han uttalte bl. a., at da den amerikanske arme marsjerte inn i Vest-Tyskland, oppdaget de et vindtunnelanlegg av kjempeformat. Tunnelen ble brukt til eksperimenter med hurtiggående militærtly. Hele den tekniske utrustning ble øyeblikkelig ført over til Amerika.

Krigsforbrytelser i fredstid.

Tusener og atter tusener av tyske soldater sitter fremdeles i sovjetrussisk fangenskap. Ved siden av disse er det siden krigens slutt også deportert uanede masser av sivile mennesker til Røssland. Visepresidenten i den vest-tyske forbundsstat, professor Carlo Schmid uttalte under en demonstrasjon for noen dager siden:

«Disse menneskers skjebne er en skam, som bør få sitt Nürnberg. Under et foredrag i Mannheim, rettet professor Schmid en appell til vestmaktene at de skulle pålegge sin våpenpartner fra Jalta å oppfylle sine forpliktelser.

Det rustes til krig.

Ifølge vest-berlinavisen Telegraf, arbeider en stor fabrikk i en av forstatene i Øst-Berlin under spreng for framstilling av et produkt som går under dekknavnet «karbosol».

Etter hva avisen kan fortelle er dette stoff et høyeksplosivt produkt, som bare kan brukes til framstilling av atombomben. Fabrikken eies av 600 arbeidere, og sovjetsoldater holder vakt over arbeiderne dag og natt. Arbeidstempoet er forferdelig, og det er satt dødsstraffer for de arbeidere som ikke klarer å følge med.

Det er også belagt med dødsstraff å komme inn på fabrikkområdet for uvedkommende.

«Den lune vestlige vind»

Det danske blad «Revision» skriver: De tyggummigummlende med Montgomery-Hue har atter faaet en Rystelse, der har faaet dem til at stikke Hænderne ekstra langt ned i Fjortendages-Buksernes Lommer. — England har ved at forhøje Kulpriisen med 15 pct. vist, at Hærefolk-Nykkerne stadig sidder Briterne i Blodet, og at de behandler underlegne, svage Lande, som det passer dem. Vi er saa heldige, at vi kan lade Briternes egne Repræsentanter herhjemme tale. «Nationaltidende» 29/10 skriver:

Det er nok mulig at både Smedal og Hamsun vil komme over den behandling Peter Bendow har gitt dem. Men en kommer ikke over at et slikt inserat har funnet plass i en avis som ynder å peke på sitt kulturelle plan. Det er surmavethet og misunnelse som ligger bak Peter Bendows glødende nasonale fraser, og intet er mer skadelig enn å få folk til å tro på de fraser som fremtiden vil dømme sterkere enn vi idag kan tenke oss.

Ivar T.

«I England taler man mere end i de fleste andre Lande for det fælles-europæiske Samarbejde. I England handler man mere end i de fleste andre Lande mod det fælles-europæiske Samarbejde. Det turde nu være klart for enhver. — England har ved sin Optræden vist, hvor højtideligt det europæiske Samarbejde i hvert Fald efter engelsk Opfattelse skal tages».

Bladet hævder, at England foretog Devalueringen uden at spørge andre og for at kaste Byrderne over paa andre, for selv at slippe saa billigt som muligt. «Jyllandsposten» 30/10, skriver, ligeledes i en ledende Artikel:

«Denne Forhøjelse er sket under Omstændigheder, som man under normale Forhold vilde forsøve kunde være mulige i Sambanden mellem to civiliserede Lande. — Vi skal ikke belaste det dansk-engelske Forhold yderligere ved at nævne, hvordan man vilde have karakteriseret en saadan Optræden, hvis det havde været imellem private Forretningsmænd — det bliver mere og mere klart, at det, England vil, er ganske koldt og kynisk at vælte sine Devaluerings-Omkostninger over paa de Lande, det samarbejder med. Det kommer i første Række til at gaa ud over oss».

Vi er jo nogle Stykker, der gennem mange Aar har peget paa, at Englands Bestræbelser netop gik i den nævnte Retning — faa andre til at trætte for sig. Under Krigen lykkedes de samme paa en anden Maade. Da lykkedes det at faa naive Danskere til at kæmpe for Engländerne i en Danmark uvedkommende Krig. Nu faar disse Danskere det Spark, de selv har været ude efter og ogsaa har fortjent, som Tak for mavekrybende Tjeneste for Briterne.

Mon det ikke vilde være klogt, om Statsministeren og Pressen fjernede Klicheen og det falske Propaganda-Nummer om den tyske Udplyndring af Danmark under Krigen? Det er jo ikke længere siden, end at baade Landmænd og Forretningsfolk kan huske Priser, Behandling og Forretningsvilkår. Løfterne om de gyldne Tider, der skulde komme, naar Engländerne, Amerikanerne og Russerne blev eneraadende, huskes ogsaa. — Kendsgerninger kan ikke vedvarende druknes i Løgn og Propaganda. Danmark bliver i Dag spurgt sjældnere end nogensinde før — ogsaa naar det gælder de mest vitale Interesser. Og dets Svar er uden Betydning.

Fra Stavanger

Vi har med stor interesse her i Stavanger lest nr. 19 av «8. Mai» om angiveri innenfor Stavanger Havnevesen. Det er riktig at slikt blir kritisert.

Forholdet har vakt atskillig forargelse, og folk spør om det virkelig kan være slik som det fortelles innen denne etat. En hjemmefrontmann kan uten større vanskelighet få suspendert en kollega som vedkommende har et horn i siden til. Vi må medgi at det høres utrolig ut. Men det var det som hendte i Stavanger Havnevesen.

Kom så å si at vi ikke har betryggende rettsforhold i landet.

Fleco Interconorte

Send boken

«Angrer du ikke?»

til slekt og venner i inn- og utland. La alle få se hva heltene etter 8. mai 1945 drev med under okkupasjonen.

«Angrer du ikke?»

vil være en gave som alle sannhetselskende mennesker vil sette pris på.

Av de siste uttalelser om boken gjengir vi hva

DIREKTØR ARNE BERGSVIK skriver:

«Kvitting er en meget stor psykolog. Han tar de «gode nordmenn» så akkurat på kornet at det grenser til det utrolige. Hans vel begrunnede forsvar for Tyskland og angrepet på England er forfriskende. I det heletatt har boken bare en feil — og det er, at de som han tegner et så godt bilde av, de kommer ikke til å lese den. Den går vel til alle dommere?»

DEN FØRSTE SVENSK UTTALELSE om boken Forlagskonsulent **EINAR PALMQUIST** i forlaget «Bok och Tidskrift», Malmö, skriver:

«Vi har læst Birger Kvittings bok «Angrer du ikke?», som vi helt enkelt funnit strålande. Det är något av det bästa som gjorts i den vägen på vår sida efter kriget. De briljanta personkaraktäristikerna och de målande episoderna äro ett nöje att läsa. Vi äro av den uppfattning, at boken bör översettas til svenska — — —»

Pris kr. 10.— pluss porto. Send Deres bestilling til «8. Mai», Box 41, Kristiansund N. De kan også gå innom Deres bokhandler og levere Deres bestilling — eller send den direkte til

GRIPAR FORLAG, Kristiansund N.

Er Statens Pensjonskasse blitt en overdomsstol?

Tidligere medlemmer av Nasjonal Samling skal få mindre pensjon enn medlemmer av andre politiske partier.

Men innskuddene har vært like for alle.

I den nye pensjonslov av 28. juli 1949, §24 er inntatt følgende bestemmelse:

Pensjonskassens styre kan når særlige grunner foreligger bestemme at en oppsatt pensjon skal begynne å løpe fra et tidligere tidspunkt enn bestemt i første punkt, dog tidligere fra det tidspunkt tjenestemannen eilers kunne ha fratrudd med rett til alderspensjon etter § 21, 2 dersom den pensjonsberettigede ved fratredet hadde en sum av alder og tjenestetid på minst 85 år. Alderspensjonen blir i tilfelle å utbetale livsvarig med reduserte beløp som fastsettes av Kassen og som forsikrings-teknisk svarer til de ureducerte beløp og de høyere opprinnelige alders-

grenser. Enke- og barnpensjoner etter personer som har fått utbetalt pensjon etter ovennevnte bestemmelse blir å regne i forhold til den oppsattte pensjon medlemmet ordinært var berettiget til.» — Til en av sine medlemmer skriver Pensjonskassen:

«Hvis De etter denne bestemmelse ønsker Deres pensjon utbetalt med et redusert beløp før De har fylt ovennevnte alder, kan begrunnet andragende derom sendes inn til Kassen nå eller senere. Utbetalingen kan tidligst begynne å løpe fra den 1. i måneden etterat andragendet er kommet inn til Pensjonskassen.

Størrelsen av den reduserte pensjon vil bli omtrent:

Ved utbetaling:

5 år før den ordinære utbetaling ca.	61,167	prosent av ordinær pensjon
4	66,953	
3	73,564	
2	81,135	
1	89,867	

Til pensjonen kommer det dyrtidstillegg som til enhver tid måtte være bevilget for tiden.

Ann.: Til tidligere N. S. medlemmer har Pensjonskassen ikke adgang til å utbetale mer enn kr. 200 pr. måned til pensjonister i Oslo, kr. 175 pr. måned til pensjonister i andre byer og kr. 150 pr. måned til pensjonister på landet. Hvis økonomisk ansvar ikke er pålagt, eller er oppgjort, bør erklæring om dette fra Erstatningsdirektoratet sendes med andragendet om pensjon.»

Det er vanskelig å forstå Pensjonskassens anmerkning om spesi-

le bestemmelser for tidligere medlemmer av Nasjonal Samling.

Pensjonsinnskuddene har vært like for alle medlemmer i Pensjonskassen uansett hvilket politisk parti de tilhørte. Og vi har aldri tidligere hørt at pensjonens størrelse skulle være avhengig av medlemsboken i dette eller hint parti.

Det ser ut som Statens Pensjonskasse har etablert seg som en overdomsstol og vil tildele en del av sine pensjonsberettigede medlemmer livsvarig straff. Det må være klart at hvis medlemmer av NS skal ha mindre pensjon enn f. eks. høyremenn, så er det rett og slett snyteri.

NYE BØKER:

Dr. juris Gustav Smedal: «Patriotisme og Landssvik»	Kr. 9.50
Birger Kvitting: «Angrer du ikke?»	< 10.00
Bjørn Vardaas: «Hvorfor ble det ikke riksrett?»	< 3.50
Maria Husa: «Tanker omkring Brochmann-saken»	< 3.00
H.r.advokat Gustav Heber: «Eitiske Problemer»	< 5.00
Generalkonsul Harsem: «Utrolig, men sant»	< 10.00
Major Langeland: «Dømmer ikke»	< 15.00
«Forat I ikke skal dømme»	< 12.50
Prost A. E. Hedem: «Landssvikoppjøret og rettskildene»	< 3.20
Martha Steinsvik: «Frimodige ytringer» (3dje økede oppl.)	< 5.00
«De hvite ravnens broderskap»	< 6.50
Justus Lex: «Var Norge faktisk og rettslig i krig etter 10. juni 1940?»	< 4.50

Til disse priser kommer porto.

Bøkene bestilles hos oss for omgående levering.

«8. MAI» — Kristiansund N.

Hagebrukslæringer.

Praktisk teoretisk kurs i hagebruk og gartneri begynner i Lier 15. januar 1950 og varer til 15. desember.

I vintertiden vesentlig teoretisk undervisning og i sommertiden praktisk opplæring på veldrevne gårder hvor driften omfatter frukt dyrking, grønnsakdyrking på friland og under glass. Plan sendes på forlangende. Søknad med attestavskr. fra skoler og praksis til Hagebrukskurset Grette, Grette, Lier.

Hushjelp

trengs på stor Østlands-gård. Helst NS. Bill. mrk. «Samhold, 288».

Husk dette!

Til alle som skriver til «8. Mai» gjør vi oppmerksom på følgende: All post i forbindelse med abonnement, annonser, bokbestillinger — og andre forespørsler av forretningsmessig art — må adresseres til «8. Mails ekspedisjon Stoff og opplysninger om ting som ønskes omtalt i bladet, sendes til

«8. Mails redaksjon.

«8. MAI»

Box 41 — Kristiansund N.

De vil ha mye nytte av

SLEKTSBOKA

En minnebok som alle trenger — også De. Franco mot kr. 2,—.

VIKERSUND VARELAGER,
Vikersund

Forbindelse søkes

med hotell- og restaurantfolk, av person i sine beste år. Mangeårig hotellbestyrer, som nå er satt utenfor. Har hotellfagbrev og i k k e tillitstap.
Svar til «Ordensmann, nr. 289»

Jente

får plass på trivelig gård i Nord-Trøndelag snarest. Må delta i mjølking. 3 voksne.

Karl Jermstad, Skogn.

Skogtekniker

med artium, 1-årig handelsskole, landbruksskole, Statens Skogskole samt flere års praksis i skogen og ved sagbruk, søker stilling. Bill. mrk. nr. 293.

Forpakter

søkes til gårdsbruk nær Alesund. Føder 4 kyr og hest. God anl. til fiske eller dagarbeid.

Bill. mrk. nr. 294.

Kolportører ansettes over hele landet

Dersom De for alvor vil gå inn for kolportasjon, vil De bli forbauset over hvor innbringende dette yrket kan være for den rette mann eller kvinne.

Skriv til oss etter nærmere opplysninger.

Hans Martinussens Forlag,
Bergen

Trykksaker

kan De utføre ved å kjøpe en god Multigraph trykkmaskine med settemaskine og skrift. To sett skrift, trykkbokstaver og skrivemaskintyper. Det hele kan bestes i Oslo. Bill. mrk. «Levebrød», sendes «8. Mai».

Hvem kan hjelpe oss.

Mann og kone får plass straks på liten fjellgård i Telemark. Kona som hushjelp. Mannen alt forefallende arbeide — så som skog, sagbruk, gårdsbruk. Motorsag til tømmerhugst, traktor, og alle slags redskap has. Gjerne et barn. Anledning til jakt og fiske. Nærmere opplysninger ved

Kr. S. Heggeriset,

Lognvik gård,

Øyfjell p.o. V. Telemark

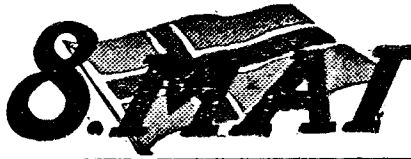
Jeg søker

bestyrerinneplass på kafe eller pensjonat. Har drevet selvstendig i tolv års tid, men i 1945 ble det meste av mitt kafeutstyr «forvaltet» bort. Har også interesse av å overta igangværet forretning.

Svar til «Ikke tillitstap, nr. 290».

AVERTER

ABONNER

Jeg taler for de tause —

Forts. fra side 1.

stelle hus og barn og kan derfor ikke gå på arbeide. Så blir det vel forsorgen da. Jeg vet ikke. Men kan dette gagne fedrelandet, betyr vel ikke slik så meget.

Andre mødre blant landssvikfangene hadde hatt barna sine på barnehjem i årevis, og disse mødrene har ennå lang tid igjen å sona. Hvem blir straffet mest, mødrene eller barna? Den som selv er mor, kan gråte blod over slike forhold.

Jeg vil ikke komme inn på all sykdommen blant de andre

fangene, det er et uhyggelig kapittel.

Men i barmhjertighetens navn, er det ingen som kan hjelpe disse arme mennesker til friheten, det eneste botemiddel som finnes? Må og skal de gå tilgrunne?

Jeg appellerer til den gnist av nestekjærlighet som ennå måtte finnes i det norske folk.

For meg personlig ville det kanskje være best å tie nå. Men jeg må tale. For min samvittighets skyld må jeg det!

For jeg taler for de tause.

Olga Bjoner.

Ekspedisjonssjef E. Boyesen —

Forts. fra side 1.

vi for Kirkedepartementets vedkommende gjengi tre klare og utvetydige direktiver fra okkupasjonstiden. På alle tre skrivelser leser man navnet E. Boyesen — altså han som har fått St. Olav.

K.D. jnr. 7129 E 40 Sv.

Oslo 19. desember 1940.

Utvisning.

Elever av Lillehammer kommunale høgre Almenskole (gymnasiet), Eva Anker, er for vantro av Det Tyske Rikes Fører straks utvist av skolen.

Hun kan ikke opptas som elev ved noen annen offentlig kommunal eller privat høgre almenskole og vil ikke kunne meldes opp til artium som elev eller privatist.

Etter fullmakt

E. Boyesen.

I. Hølem.

Til de høgre almenskoler med gymnasium.

KD. jnr. 158 E 41 Sv.

Oslo 13. januar 1941

Utvisning.

Etternevnte elever av Molde kommunale høgre Almenskole er for propaganda for det norske kongehus og for tyskfiendtlige uttalelser og inskripsjoner utvist av skolen:

Harriet Th. Bakken, Anna Bolstad, Gunnar Gjendem, Liv Hossen, Per Nerbo, Aniken Melby, Eva Nordal, Aslaug Reistad, Lars Rekdal, Aase Salvesen.

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

Annonsen er 1,50 kroner pr. korrespondenlinje.

De kan ikke opptas som elever ved noen annen offentlig kommunal eller privat høgre almenskole og vil ikke kunne meldes opp til artium som elev eller privatist.

Etter fullmakt

E. Boyesen.

I. Hølem.

Jnr. 7139 E 1940 Ef.

Oslo, 10. januar 1941.

«Quisling har sagt»

Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet har meddelt at denne bok vil bli anskaffet til alle statsunderstøttede folkebibliotek. Det anser det imidlertid sterkt påkrevet at den også blir utbredt blant skolens folk, og anbefaler at det skaffes et eksemplar til hver skoles lærerbibliotek.

Dette departement er enig i at det er ønskelig at hver skole har et eksemplar av denne bok, og J. M. Stenersens forlag har tilbudt å levere den til nedsatt pris — forutsatt at bestillingene sendes inn gjennom departementet. Prisen blir da kr. 5,20 pr. stk. pluss porto. Betalingen blir ordnet fra departementet mot senere trekk i kommunene (skolens) statstilskott.

Bestillingene på det antall eksemplarer som ønskes besendt til departementet snarest.

R. Skancke.

E. Boyesen.

Dusinvis av prester og lærere som ikke en gang fulgte direktivene fra Kirkedepartementet i okkupasjonstiden har måttet slite seg gjennom endeløse granskinger, politiforhør og en serie særdomstoler for å søke bevise sin uskyldighet. Enkelte er frifunnet, men de fleste er på det skammeligste blitt ribbet.

Den som har fått berømmelse og all ære er E. Boyesen.

Det er grunn til å anta at herr Boyesen har stått i god forbindelse med Kongen i okkupasjonskrav om utbetaling av slike inn-

Statens Pensjonskasse tapte —

Forts. fra side 1.

skudd. Saken ble forelagt Sosialdepartementet, som igjen oversendte spørsmålet til Justisdepartementet. Dette departement uttalte den 11. august 1945 bl. a.:

«Man antar at en tjenestemann under okkupasjonen og hvis ansettelse ikke blir godkjent i samsvar med reglene i Tjenestemannsordningens § 3, må betraktes som om han aldri har vært medlem av Statens Pensjonskasse. Følgen av dette synes å burde være, at han får tilbakebetalt summen av de innskudd han i sin tjenestetid har erlagt til kassen. Bestemmelsen om begrensning av tilbakebetalingsplikten til en utløsningssum — 6/10 av innskudd — bør formentlig ikke gies anvendelse i dette tilfelle —»

Finansdepartementet og Sosialdepartementet hadde intet å bemerke til at det ble forhold i samsvar med Justisdepartementets uttalelse.

Pensjonskassen fulgte så fra høsten 1945 og fram til 1. mars 1947, den praksis at hvis Erstatningsdirektoratet ikke hadde noe å innvende fikk alle som var blitt tilsatt i stillinger under okkupasjonstiden, men som ikke ble godkjent etter frigjøringen, sine innskudd i Pensjonskassen tilbakebetalt i sin helhet.

Riksrevisjonen tok imidlertid spørsmålet opp i februar 1947, og bad Justisdepartementet ta spørsmålet opp til fornyet overveielse. Justisdepartementet avga uttalelse 29/4 1947, og hvor det etter en lengere begrunnelse fastholder sin tidligere uttalelse.

Pensjonskassen fant etter denne uttalelse å gjenoppta sin tidligere praksis med hensyn til utbetaling, men etter anmodning fra Finansdepartementet besluttet Pensjonskassen å stoppe videre tilbakebetaling av angjeldende innskudd.

Finansdepartementet uttalte i brev av 2/8 1947, at de tilbakeholdte innskudd skulle overføres til Statskassen.

Saken ble atter behandlet i Sosialdepartementet og Finansdepartementet i mars 1948, hvor etter saken ble forelagt regjeringsadvokaten, som sluttet seg til Finansdepartementets syn, og etter dette ble alle utbetalinger stoppet fra 1. mars 1947.

Etter de foreliggende opplysninger har Pensjonskassen i den første tid tilbakebetalt slike innskudd med ialt ca. 1,5 millioner kroner.

Det gjenstår ytterligere en innskuddsmasse i Statens Pensjons-

statens Pensjonskasse på ca. 1,5 millioner kroner, hvis skjebne er avhengig av domstolenes avgjørelse i foreliggende spørsmål.

Sønju har i medhold av Pensjonslovens § 14,2 fått tilbakebetalt av Pensjonskassen 60 pst. av sine innskudd i sin stilling som herredsskogmester i tiden 1/10 1935 til 1/9 1942 med kroner 1044,50.

I sine domspremisser kommer Oslo byrett bl. a. inn på at saksøkerens ansettelse i stillingen under okkupasjonen var fullt lovlig, men dog slik at den bare kunne få virkning under okkupasjonstiden. Retten finner også at det pensjonsinnskudd som er trukket i saksøkerens lønn og innbetalt til Pensjonskassen, må betraktes som innbetalt på vegne av saksøkeren og for hans regning.

Retten uttaler videre: «Etter det som tidligere er antatt kan den omstendighet at ansettelsen ikke godkjennes etter frigjøringen, ikke i dette tilfelle begrunne noe tilbakebetalingskrav fra staten like overfor Pensjonskassen for så vidt innskuddene angår. Etter flertallets mening må det riktigste være å se forholdet slik at innskuddene er trukket i saksøkerens lønn og beløpene innbetalt til dekning av pensjonsinnskudd under den forutsetning at saksøkeren kunne fortsette i stillingen og dermed også som medlem av Pensjonskassen slik at han ervervet vanlig pensjonsrett. Når denne forutsetning brister, må han ha krav på å få det innbetalte innskudd tilbake»

Statens Pensjonskasse ble dømt til å tilbakebetale Håkon Sønju det innbetalte pensjonsinnskudd med 4 pst. rente.

Denne dom er avsagt av 3 juridiske dommere og har således en betydelig større autoritet enn en vanlig byrettsdom. Pensjonskassen har anket saken direkte til Høyesterett hvis avgjørelse kan ventes på vårparten. Det er all grunn til å gå ut fra at byrettens dom vil bli opprettholdt.

Justisdepartementets lovavdeling har ved to anledninger gitt tydelig uttrykk for at pensjonsinnskudd i ikke godkjente stillinger skal tilbakebetales i sin helhet. Saken gjelder i virkeligheten 1,5 millioner kroner som staten må ut med hvis Pensjonskassen taper. Staten ved Finansdepartementet har nemlig tatt pengene.

Krav på tilbakebetaling av disse pensjonsinnskudd foreldes ikke. Det gjelder nemlig tilbakebetaling av egne penger som staten urettmessig sitter på.